

XVII МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС СЛАВИСТА

(Париз: Универзитет Сорбона, 25–30. август 2025)

Седамнаести међународни конгрес слависта одржан је од 25. до 30. августа 2025. године на Универзитету Сорбона у Паризу. Овогодишњи конгрес био је по много чему другачији, или – како су сами организатори у програму написали – *extraordinaire*. Пре свега, ово је први Међународни конгрес слависта одржан ван граница словенског света, односно у некој несловенској земљи. Друго, првобитно је било планирано да буде одржан 2023. године, али је због сукоба Русије и Украјине, две највеће словенске земље, морао бити одложен за 2025, тако да је од претходног конгреса, одржаног у Београду 2018, прошло чак седам година. Упркос бројним изазовима са којима се Организациони комитет, на челу са председником Наталијом Берницком, суочавао током припрема за XVII славистички конгрес, током шест дана трајања скупа успешно је реализовано 88 секција, 42 тематска блока, 6 округлих столова и преко 30 постер реферата уз бројне пратеће активности, попут промоције књига, доделе награда и сл. У различитим облицима рада на Конгресу учествовало је око 850 учесника из свих словенских и бројних несловенских земаља (попут домаћина Француске, Немачке, Аустрије, Канаде, Уједињеног Краљевства, Сједињених Америчких Држава, Јужне Кореје, Јапана и сл.). Заправо, све чланице Међународног славистичког комитета имале су своје представнике осим Новог Зеланда, Индије, Летоније и Турске. С обзиром на број секција, учесника и реферата, у овој хроници само ћемо генерално представити ток Конгреса и издвојити доминантне теме славистичких истраживања, при чему ће акценат бити на учешћу српске делегације, која је била једна од најбројнијих на овом недавно завршеном конгресу (око педесет учесника са бројних србистичких и славистичких катедара из различитих универзитетских центара, различитих института и других значајних институција, попут САНУ и Матице српске).

Првог дана Конгреса, 25. августа, након регистрације учесника и свечаног отварања, на којем су организатори и домаћини поздравили све присутне и пожелели им добродошлицу у Париз и пуно успеха у раду, одржана су четири пленарна предавања, при чему је Србији припала част да већ у пленарном делу има свог представника – академика Александра Лому, чије је излагање на француском носило наслов *A la recherche de composants perdus: observations sur les composés nominaux slaves obscurcis*. Осим српског представника, у пленуму су излагали и Б. Акуњин, Ђ. Брођи и Ж. Нива.

Наредних дана паралелне секције су се уобичајено одвијале у три термина: од 9.30 до 12, од 13.30 до 16 и од 16.30 до 18.30. Другог дана Конгреса, 26. августа, реализовано је укупно 27 секција, 16 тематских блокова и 1 округли сто, док су паралелно са овим активностима у холу били изложени постер реферати током читавог дана. Теме секција и тематских блокова биле су врло разноврсне и широке и покривале су различите аспекте изучавања словенских језика, књижевности и култура. Између осталог, током овог дана Конгреса било је речи о утицају несловенских језика на словенске, историјској семантици и лексикологији, лингвистичкој географији и ареалној лингвистици, формалној синтакси, фразеологији словенских језика, словенским писмима у различитим фазама развоја, поетици средњовековне књижевности, Светом писму у словенским културама, новим изазовима за словенску палеографију, прасловенском језику и његовим дијалектима, етимологији, интеракцији словенских стандардних језика и њихових дијалеката, аспектологији, социолингвистици, међусобним односима словенских књижевности и култура у средњем веку, словенским језицима у медијима, химнографији, флексији у словенским језицима, словенској терминологији и терминографији, словенским језицима у дијаспори, научним парадигмама у словенским и несловенским фолклорним студијама 20. века, новим издањима великих дела словенских књижевности итд. На округлом столу организованом другог дана тема је била допринос византолога славистици, док су теме постер реферата биле врло разноврсне. Овде бисмо посебно издвојили три тематска блока чији су организатори чланови српске делегације: *Деривациона гнезда у словенским језицима: системност творбене продуктивности* Р. Драгићевић, *Авангарда и нова авангарда* К. Ичин и *Дијалог научних парадигми у словенској и несловенској фолклористици XX века* Д. Ајдачића.

Трећег дана, 27. августа, према плану одржано је 28 паралелних секција, 10 тематских блокова и 2 округла стола, од којих је један посебно важан за србистику. Реч је о округлом столу *100 година србистике у Француској*. Овај значајни јубилеј обележен је поздравним говорима Р. Драгићевић, председника Савеза славистичких друштава Србије, Б. Сувајџића, српског представника у Међународном славистичком комитету, и А. Гујона, директора Канцеларије за јавну и културну дипломатију Владе Републике Србије, као и промоцијом зборника припремљеног специјално за ову прилику. Будући и сам Француз коме српски језик није матерњи, А. Гујон је истакао да је учење српског језика „мост ка упознавању српске културе, књижевности и традиције”. Осим на овом важном округлом столу, српски представници су дали велики допринос и раду у секцијама и тематским блоковима, на којима је, између осталог, било речи о историјској граматици словенских језика, ситуацији у савременим словенским дијалектима, формалној синтак-

си, социолингвистици, писмености и писмима код Словена, постсовјетској књижевности, анализи дискурса, вишејезичности, психолингвистици и неуролингвистици, правцима развоја славистике у 21. веку, ономастици, прагматици у славистичким истраживањима, дигиталним ресурсима словенских језика, проблемима и перспективама наставе словенских језика, књижевности и култура, преводу дела византијске, јудеохришћанске, јеврејске и исламске традиције у словенске књижевности, односу европских књижевних и културних парадигми и словенских књижевности и култура итд. Такође, током трећег дана Конгреса представљен је уреднички рад Т. Брајовића, док су, као и претходног дана, постер реферати представљани током читавог дана.

Обележавање стогодишњице изучавања србистике у Француској завршено је свечаним пријемом учесника XVII међународног конгреса слависта, дипломата и знаменитих Француза који промовишу Србију у резиденцији српске амбасаде у Паризу. Присутне су, у улози домаћина, поздравили Рајна Драгићевић, Арно Гујон и амбасадор Републике Србије у Француској Ана Хрустановић, након чега су заслужним појединцима уручене захвалнице за помоћ у организацији учешћа српске делегације на XVII међународном конгресу слависта. Осим века изучавања србистике у Француској, на пријему уприличеном у резиденцији српске амбасаде обележена су још два значајна јубилеја – 850 година од рођења Светог Саве и 20 година од уписа Мирослављевог јеванђеља на Унескову листу „Памћење света”, о чему је говорио Виктор Савић, редовни професор Филолошког факултета у Београду и научни саветник Института за српски језик САНУ, а званице су имале прилику да виде фототипско издање овог знаменитог дела.

Четврти дан, 28. август, био је резервисан за заседања комисија Међународног славистичког комитета. Највећи број комисија – 30 – заседао је без реферата, док су поједине комисије (попут Комисије за наставу словенских језика и књижевности, Комисије за стилистику, Комисије за словенску медијалингвистику, Комисије за језик религије, Комисије за изучавање граматичке структуре словенских језика, Комисија за лексикологију и лексикографију) организовале и излагања својих чланова, међу којима је био и велики број учесника из Србије. Током овог дана Конгреса није било других облика рада.

Петог дана, 29. августа, реализовано је 25 секција, 12 тематских блокова и 3 округла стола, као и 11 постер реферата. Као и претходних дана, секције и тематски блокови обухватили су веома разноврсне теме, попут ономастике, типолошких и контрастивних студија у лексикологији и семантици, етнолингвистике, словенског фолклора, наслеђа великих слависта, словенског инфинитива и њихових еквивалената, словенске апокрифне литературе, корпусне лингвистике, стандардизације и норме словенских језика, митолошких основа словенског фолклора, словенских катихетских текстова

XVI–XVIII века, проблема етнолингвистичке лексикографије, хумора, лексикографије словенских језика и онлајн речника, саодношења вида са другим граматичким категоријама, поетике парадокса и сл. На округлим столовима расправљало се о публикацијама и материјалима из архива првих совјетских института хуманистичких наука и уметности, женама у балканским књижевностима и културама и словенским документарним мрежама у Европи. Теме постер реферата биле су и претпоследњег дана Конгреса веома разнолике – од експресивности властитих именица у множини у српском, руском и другим словенским језицима, паронимије у славистичкој лингвистици, *да*-конструкције у македонском језику до Његошевог *Шћепана Малог* и *Атласа описаног небом* Горана Петровића.

Последњег дана Конгреса, 30. августа, рад се одвијао само током преподнева, кроз 8 секција и 4 тематска блока, у оквиру којих је било речи о фонетским, фонолошким и прозодијским карактеристикама словенских језика, лексици словенских језика и системским односима у лексичком систему, европеизацији и глобализацији словенских књижевности, школама славистике и њиховом доприносу лингвистици генерално, словенској етимолошкој лексикографији у 21. веку, међусобном прожимању словенских књижевности и култура и сл. Седамнаести међународни конгрес слависта завршен је свечаним затварањем на којем је штафета домаћина предата Чешкој, тачније Прагу. На тај начин се Међународни конгрес слависта на стогодишњицу првог одржавања враћа у град у којем је традиција окупљања светских слависта и започела. Како је В. Чермак, преузимајући организацију наредног конгреса, истакао, 2029. године у Прагу биће обележен још један велики јубилеј – 200 година од смрти великог слависте Ј. Добровског, оца славистике, како га многи називају. Тако ће XVIII међународни конгрес слависта бити симболичан и јубиларан из више разлога, пре свега зато што ће се на њему прославити век континуираног трајања најзначајније и најеминентније славистичке смотре, која у неизмењеном облику опстаје упркос свим изазовима које носи савремено доба и кризи у којој се читава хуманистика налази у 21. веку.

Након свечане церемоније затварања Конгреса и уприличеног коктела, део српских слависта посетио је Културни центар Србије у Паризу, где се упознао са његовом мисијом промовисања српске традиције и културе у Француској. Српски слависти обишли су актуелну изложбу у галерији Културног центра и изразили заинтересованост за продубљивање сарадње и реализацију заједничких пројеката у области српске славистике.

Током трајања Конгреса организована је изложба славистичких публикација, на којој су све земље учеснице представиле део својих најзначајнијих издања. Србија се на овој изложби представила са око 400 публикација (монографија, зборника, речника), објављених од Конгреса у Београду

(2018) до Конгреса у Паризу (2025), које су на крају поклоњене библиотеци Катедре за славистику на Сорбони. За ову прилику бисмо издвојили четири књиге које су посебно припремљене и објављене за овај конгрес: *Српска славистика 2025* (ур. Р. Драгићевић и Б. Сувајцић), зборник радова чланова делегације Републике Србије, у којем су објављена 23 секцијска и 4 постер реферата; *Сто година србистике у Француској* (ур. Д. Мршевић Радовић и Б. Сувајцић), зборник у којем су дате биографије знаменитих француских слависта, описани почеци славистике и србистике у Француској и представљено савремено стање српских лектората у овој земљи; *Деривациона гнезда у словенским језицима: системност творбене продуктивности* (ур. Р. Драгићевић), зборник учесника истоименог тематског блока Комисије за словенску творбу речи Међународног славистичког комитета, у којем је објављено осам радова чланова ове комисије и у којем се из различитих углова и на материјалу различитих словенских језика осветљавају системске тенденције у творби речи; и *Актуелни теоријско-методолошки проблеми проучавања и наставе словенских језика, књижевности и култура IV* (ур. Љ. Бајић), зборник радова са међународне научне конференције Комисије за наставу словенских језика и књижевности Међународног славистичког комитета одржане 21. децембра 2024. године у Београду, промовисан на заседању ове комисије на Конгресу у Паризу. Чланови српске делегације објавили су своје радове и у другим публикацијама представљеним на заседањима различитих комисија Међународног славистичког комитета, као и у оквиру бројних тематских блокова.

Ако се сада још једном осврнемо на недавно завршени конгрес и његов садржај, можемо закључити да су на њему биле заступљене разноврсне области језика, књижевности и културе. Теме су, како и доликује светском славистичком конгресу, биле врло широке, свеобухватне, најчешће компаративне или контрастивне, обухватајући често стање на читавом словенском простору. Можемо рећи да је овај конгрес генерално био у знаку веза и преплитања – прошлости и садашњости, традиције и иновација, истока и запада, међусловенског, али и словенског са несловенским. Покренута су бројна значајна теоријска питања, сумирани резултати досадашњих истраживања, оцртани путеви којима би славистика требало да се креће у будућности како би нашла своје место у савременом свету и пребродила изазове са којима се суочава у контексту глобализације и дехуманизације. Веома је важно и то што је на овом конгресу осветљен допринос који је словенство дало Европи и свету генерално и указано на то колико су Словени допринели развоју читаве цивилизације. Најзад, чини нам се да су на Конгресу у извесној мери теме из области дијахроније превладавале над онима из синхроније, па су се тако, што данас можда није тако често на другим славистичким

скуповима, могле чути теме из области етимологије и етимолошке лексикографије, дијалектологије и дијалекатске лексикографије, палеографије, ономастике, етнолингвистике, теме везане за прасловенски језик и његове дијалекте, старије епохе развоја словенских језика и књижевности, историјата развоја славистике, фолклористике и сл., док је мањи број реферата, што је можда необично, био посвећен, на пример, прагматици, анализи дискурса, језику медија, савременој лексикографији, лингвокултурологији, когнитивистици, корпусној лингвистици, савременој фонетици, фонологији, прозодији и сл. Чак су и многа излагања посвећена дигитализацији била оријентисана ка споменицима и грађи из minulih епоха.

Што се тиче учешћа српских представника на XVII међународном конгресу слависта, већ смо рекли да је делегација Републике Србије била међу најбројнијима и да ју је чинило око 50 учесника, а тај број је још већи ако му придодемо учеснике из Републике Српске и србисте из Црне Горе. Српски представници учествовали су у свим видовима рада на Конгресу – у секцијама, тематским блоковима, округлим столовима, постер рефератима. Уз то, три тематска блока организовали су учесници из Србије (Р. Драгићевић, К. Ичин и Д. Ајдачић), а читав један округли сто, као што смо већ навели, био је посвећен обележавању стогодишњице србистике у Француској. На крају бисмо само закључили да је за нама, упркос изазовним временима, још један успешно реализован међународни славистички конгрес, на којем се српска славистика представила у најбољем светлу и показала да и те како има шта да понуди светској славистици.

Весна С. Николић*
 Универзитет у Београду
 Филолошки факултет
 Катедра за српски језик
 са јужнословенским језицима
 vesna.nikolic@fil.bg.ac.rs

* <https://orcid.org/0000-0002-9194-1759>